

Hyvinvoinnin kasvu -ohjelma 2020-2023

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	3
1.1.	Hyvinvoinnin käsite.....	4
1.2.	Hyvinvointia tehdään yhdessä.....	5
2.	Hyvinvointi Kouvolassa	5
2.1.	Terveys ja elintavat.....	6
2.2.	Kulttuurinen hyvinvointi	7
2.3.	Osallisuus ja yhteisöllisyys	7
2.4.	Työllisyys.....	9
2.5.	Arjen turvallisuus ja viihtyisyys.....	10
3.	Hyvinvoinnin kasvu –ohjelman päämäärä ja tavoitteet	11
3.1.	Hyvinvoinnin seuranta ja raportointi.....	12
4.	Hyvinvointiennakointi – kohti vuotta 2030	16
4.1.	Kouvolan muutostekijät	17
4.2.	Paras aktiivinen arki.....	18
	Liite 1 Summaindeksit	19
	Liite 2 Nykyisten toteuttamisohjelmien suhde kasvuohjelmiin	25
	Liite 3 Paras aktiivinen arki –mindmap.....	27
	Lähdeluettelo.....	28

1. Johdanto

Kaksi kasvuohjelmaa:

Elinvoiman kasvu
Hyvinvoinnin kasvu

Kaupunkistrategian mukaan Kouvola 2030 on uskaltava, rohkea ja innostava kasvualusta kaikkien kehittyä ja kasvaa. Kaupungin vahvuuksiin tukeutuen **kasvukärkeä ovat lasten kasvu, nuorten kasvu ja yritysten kasvu**. Strategiaohjaus toteutetaan kahden kasvuohjelman kautta; **Elinvoiman kasvu ja Hyvinvoinnin kasvu**. Nykyiset noin 30 strategian toteuttamissuunnitelmaa tullaan sisällyttämään em. kasvuohjelmiin. Erillisiksi asiakirjoiksi (kehittämissuunnitelmiksi) jäävät vain lakisääteiset tai muutoin merkittävät ohjelmat.

Kasvuohjelmat linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Keskeisiä teemoja kuten työllisyys, ympäristö ja osallisuus käsitellään molemmissa ohjelmissa, vaikkakin eri näkökulmista. Kasvuohjelmien laadintaa, toteutusta, seuranta ja arviointia ohjaavat ohjausryhmät. Hyvinvoinnin ohjausryhmälle asiat valmistelee monialainen Hyvinvoinnin työryhmä.

HYVINVOINTITYÖ KOUVOLASSA

KAUPUNKISTRATEGIA 2019-2030

Päämäärä: Paras aktiivinen arki

HYVINVOINNIN KASVU -OHJELMA 2020-2023

Päämäärä: Hyvinvoinnin vahvistaminen ja mielekäs ja merkityksellinen elämä

Tavoitteet:

1. Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen
2. Osallisuuden vahvistaminen
3. Työllisyyden parantaminen
4. Arjen turvallisuus

HYVINVOINTIKERTOMUS

Hyvinvointisuunnitelma
Raportointi kuntalaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja tehdyistä toimenpiteistä

TALOUSARVIO

Toimialojen hyvinvointitavoitteet

KÄYTTÖSUUNNITELMA

Palvelujen hyvinvointitoimenpiteet

Ohjelmien toteutumista seurataan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Talousarviovalmistelussa toimialat ja palvelut asettavat omat tavoitteensa, jotka konkretisoituvat toimenpiteiksi käyttösuunnitelmissa.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tärkeä osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua.

Hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Asukkaiden hyvinvoinnin varmistamiseksi tarvitaan kaikkien toimialojen osaamista ja yhteistä hyvinvointia tukevien tavoitteiden asettamista.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä.

Kouvolan kaupungin sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuu on siirtynyt Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymälle, Kymssotelle vuoden 2019 alusta.

Toimintaympäristön muutokset ovat haastaneet hyvinvointia tukevat kaupungin peruspalvelut ja sosiaali- ja terveystaloudet uudella tavalla. Kaupungilla ja Kymssotella on keskeinen yhdyspinta ja yhteistyön tarve hyvinvoinnin edistämisen saralla.

Kouvolan kaupunki ja kuntalaiset ovat kokeneet viimeisten kymmenen vuoden aikana monia muutoksia kaupunkirakenteessa, jotka vaikuttavat kaupungin vetovoimaan ja hyvinvoinnin kokemukseen. Talouden tunnusluvut, vuosikate ja verotulot ovat heikentyneet. Nämä haastavat kaupunkia vahvistamaan asukkaiden hyvinvointia ja elämän merkityksellisyyden ja mielekkyyden kokemista. Peruskunnan tehtävä hyvinvoinnin vahvistamisessa on tukea osallisuutta ja eri yhteisöjen roolia. Kuntalaisten elinympäristön tulee tukea sujuvaa arkea sekä viihtyisän, turvallisen ja terveellisen ympäristön muotoutumista.

1.1. Hyvinvoinnin käsite

Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin tai elämänlaatuun. Hyvinvoinnin käsite viittaa suomen kielessä sekä yksilölliseen että yhteisötason hyvinvointiin. Yksilöllisen hyvinvoinnin osatekijöiksi luetaan sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma (sosiaalisissa suhteissa syntyvä luottamus ja vastavuoroisuus). Yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat mm. asuinolot ja ympäristö, työllisyys ja työolot sekä toimeentulo (materiaalinen hyvinvointi). (THL, 2015)

Suomalaisten yleinen hyvinvoinnin ja terveyden taso on jatkuvasti kohentunut, mutta hyvinvoinnin ja terveyden jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa. Eriarvoisuus ja ääripäiden korostuminen (polarisaatio) ilmenee sosioekonomisten ryhmien välillä lähes kaikilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla.

HYVINVOINTI:

Terveys

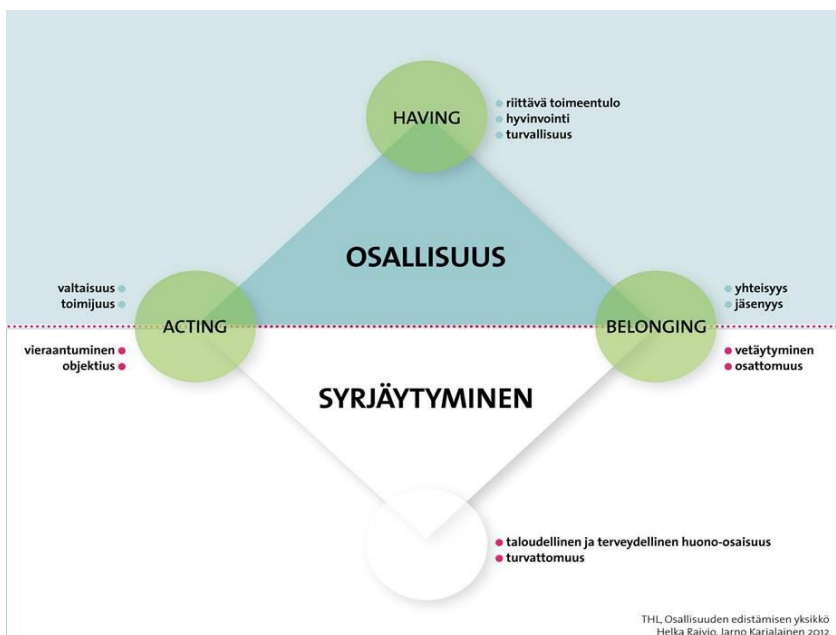
Materiaalinen hyvinvointi

Elämänlaatu

Terveys on fyysisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin tila. Se on voimavara, jonka avulla myös monet muut hyvinvoinnin osatekijät ja hyvä elämä ylipäänsä voivat toteutua. Terveys on välttämätön sosiaaliselle ja taloudelliselle kehitykselle, ja se on yhteydessä sekä yksilöllisiin tekijöihin että elinoloihin (THL, 2019a). Sosioekonomisilla tekijöillä, kuten aineellisilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla (tulot, omaisuus, asumistaso) ja niiden hankkimisen edellytyksillä (koulutus, ammatti ja asema työelämässä) on johdonmukainen ja selvä yhteys hyvinvointiin, terveyteen ja niiden määrittäjiin (THL, 2015).

Koettua hyvinvointia mitataan yhä useammin elämänlaadulla, jota muovaavat terveys ja materiaalinen hyvinvointi, samoin kuin yksilön odotukset hyvästä elämästä, ihmissuhteet, omanarvontunto ja mielekäs tekeminen. Hyvinvoinnin kokemiseen vaikuttavat oma terveydentila sekä mahdollisuudet suoriutua arjen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista vaatimuksista; käsitys omista vaikutusmahdollisuuksista, turvallisuus sekä koettu luottamus yhteiskunnan toimijoihin (Kunnari & Suikkanen, 2010).

Yksi keskeinen elämänlaadun osatekijä on yksilön kokemus osallisuuden tunne yhteiskunnassa. Sosiologi Erik Allardt (1976) on määritellyt hyvinvoinnin ulottuvuudet seuraavasti:

Kuva1. Osallisuus syrjäytymisen vastaparina

Tasapainoinen osallisuuden kolmio ilmentää yksilötason hyvinvointia, joka heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyysnä. Kullakin osallisuuden ulottuvuudella on myös negatiivinen vastinparinsa: syrjäytymisen ulottuvuudet. Kunkin osallisuuden ulottuvuuden vajeus tarkoittaa syrjäytymisriskin lisääntymistä. Raivion & Karjalaisen (2013) mukaan osallisuus tarkoittaa, että 1) ihmisellä on käytössään riittävät aineelliset resurssit (HAVING), 2) hän on omaa elämäänsä koskevassa päätöksenteossa toimijana (ACTING) ja 3) hänellä on sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita (BELONGING).

1.2. Hyvinvointia tehdään yhdessä

Suomalaisen hyvinvointivaltion tehtävänä on tarjota hyvän elämän lähtökohdat kaikille kansalaisille. Viranomaiset palveluineen, järjestöt, yhdistykset, yritykset ja kuntalaiset rakentavat hyvinvoinnin yhdessä. Hyvinvoinnin rakentamisen verkostossa toimivat:

- Kuntalaiset (osallistuminen, vaikuttaminen, palveluiden käyttö, oma vastuu)
- Alueitoimikunnat (osallistuminen ja alueen väestön osallistaminen hyvinvoinnin vahvistamiseen)
- Järjestöt, yhdistykset, seurakunnat, yritykset (yhteisöllinen toiminta ja palvelutuotanto yhteistyössä kaupungin kanssa)
- Kymsote (sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottaminen)
- Kaupungit toimialat ja päätöksenteko (sitouttaminen hyvinvoinnin edistämiseen, synkronointi Elinvoiman kasvu-ohjelman ja muiden kehittämissuunnitelmien kanssa, resurssien priorisointi)
- Kansalliset verkostot, mm. THL, STM, Terve kunta-verkosto (tiedonvaihto, parhaat käytännöt)

Yksilön kokemaa hyvinvointia ja turvallisuutta tukevat saavutettavissa olevat kunnan peruspalvelut sekä sosiaali- ja terveyspalvelut.

2. Hyvinvointi Kouvolassa

Kouvolalaiset voivat pääosin hyvin. Kuitenkin eri ikäryhmillä esiintyy erilaisia hyvinvointivajeita ja tuen tarvetta, johon kaupunki voi tällä ohjelmatyöllä ja palveluilla vaikuttaa. Hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa vuodelta 2018 positiivisena nousivat työllisyyden paraneminen, lasten kiusaamiskokemusten väheneminen ja vanhusten yksinäisyyden väheneminen. Huolta sen sijaan aiheuttaa kaupungin taloudellinen tilanne, lasten liikkumisen vähyys ja lastensuojelua tarvitsevien lasten määrän kasvu.

Kouvolassa kuntalaisten kokemusta hyvinvoinnista kysyttiin asukaskyselyssä 19.11.-2.12.2018, johon vastasi 417 kuntalaista. Vastausten mukaan hyvinvoinnin kokemukseen yhdistyvät useimmin työhön liittyvät tekijät, sosiaaliset suhteet, liikunta ja kulttuuri eri muodoissaan sekä terveys; 57 % kaikista maininnoista sijoittui näihin teemoihin.

2.1. Terveys ja elintavat

Terveys on voimavara, jonka avulla monet muut hyvinvoinnin osatekijät ja hyvä elämä ylipäänsä voivat toteutua (THL, 2019a). Elintavoilla (eli terveyskäyttäytymisellä) tarkoitetaan yleisimmin alkoholinkäyttöä, liikuntaa, ruokatottumuksia ja tupakointia.

Elintavat ovat sosioekonomisia terveys- ja hyvinvointieroja määrittäviä tekijöitä. Terveydelle haitalliset elintavat ovat lenkki ketjussa, joka johtaa heikosta sosioekonomisesta asemasta huonoon koettuun terveyteen ja hyvinvointiin sekä ennen aikaiseen kuolleisuuteen (THL, 2019).

Rakenteelliseen tasoon ja palvelujärjestelmään vaikuttamisen lisäksi elintapoihin vaikuttaminen on todettu keskeiseksi keinoksi hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisessa (Karvonen; Martelin; Kestilä ;& Junna, 2019).

Kouvolassa on tunnistettu terveyteen ja elintapoihin liittyviä haasteita Hyvinvointikertomuksen indikaattoritiedon pohjalta. Kouvolassa on koko maata enemmän terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevia henkilöitä. Mielenterveyteen liittyviä haasteita on tunnistettu ja ne näkyvät mm. sairaspöissaoloina. Alkoholin myynti ja liikakäyttö ovat koko maan tasoa suurempaa. Lasten liikunnan määrän väheneminen on Kouvolassa nähtävissä eri mittareilla tarkasteltuna. Positiivista on kulttuuripalveluita käyttävien henkilöiden koko maata suurempi määrä. Edellä mainittuihin haasteisiin liittyy sekä sosiaalisia että terveydellisiä haittoja tai riski sellaisista. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta kaikille kuntalaisille tarjolla olevien palvelujen lisäksi toimenpiteitä tulisi kohdentaa väestöryhmiin, joilla on tunnistettuja hyvinvoinnin haasteita.

Kouvolassa on toiminut kaikille avoin matalan kynnyksen terveys- ja liikuntaneuvontaa tarjoava Hyvinvointipiste vuodesta 2013 lähtien. Toiminnan tavoitteena on ollut yksilön elämäntapoihin ja valintoihin vaikuttaminen omien voimavarojen ja mahdollisuuksien puitteissa. Kouvolan sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä Kymsoten vastuulle vuoden 2019 alusta, pisteen toimintaa laajennettiin ja sitä jatketaan kaupungin ja kuntayhtymän yhteistyönä Virtaamonimen alla. Laajempi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaprosessien integraatio Kymsoten kanssa nähdään jatkossa oleellisen tärkeäksi kuntalaisten hyvinvoinnin vahvistamisessa.

2.2. Kulttuurinen hyvinvointi

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen on edennyt vahvasti viime vuosien aikana erityisesti edellisen hallituksen kärkihankkeiden myötä. Kulttuurin hyvinvointia edistävästä vaikutuksista on yhä enemmän tutkimustietoa. Tietoa tarvitaan toki lisää mutta sitä on jo riittävästi konkreettisen toiminnan tueksi ja siihen panostamiseksi. Kulttuurin merkittäviä hyvinvointia edistäviä vaikutuksia ovat mm. yksilön osallisuuden kokemuksen ja yhteisöllisyyden tunteen lisääntyminen, syrjäytymisen estäminen ja omanarvontunteen vahvistuminen.

Kulttuurinen hyvinvointi huomioidaan vahvasti myös uudistuneessa kuntien kulttuuritoimintalaissa. Vuoden 2018 lopulla julkaistiin OKM:n ja STM:n yhteinen suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161228>).

Uudessa hallitusohjelmassa kulttuurin hyvinvointivaikutusten lisäämiseksi vahvistetaan eri hallinnonalojen yhteistyötä. Tavoitteena on, että kulttuuripalvelut ovat paremmin saavutettavissa ja kulttuurin toimintaedellytykset ovat vahvistuneet

Kouvolassa koko kaupungin kulttuuriin käytetään n. 1,9 % toimintakatteesta (yleinen kulttuuritoiminta, museot, teatteri, orkesteri, musiikkiopisto ja avustukset, kirjasto). Rahalliseen panostukseen verrattuna kulttuurin hyvinvointivaikutukset kuntalaisille ovat merkittävät. Näistä palveluista kerätty asiakaspalaute on yleensä ottaen hyvin myönteistä. Kaupungin omien kulttuurisen hyvinvoinnin palveluiden kävijämäärä on vuosittain reilut 810 000 käyntiä. Kulttuurihyvinvointiin on panostettu erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden ryhmissä kulttuurikasvatusohjelmien toteutuksen kautta (<https://www.kouvola.fi/vapaa-aika/kulttuuri/kulttuurikasvatus/>).

2.3. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus voidaan määritellä kolmella ulottuvuudella tai edellytyksellä (Raivio & Karjalainen, 2013):

- riittävä toimeentulo ja hyvinvointi (aineelliset resurssit)
- toiminnallinen osallisuus (toimijuus omaa elämää koskevassa päätöksenteossa)
- yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys (sosiaalisesti merkitykselliset suhteet)

Yhteiskunnassa osallisena oleminen tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Demokratiaan kuuluu kansalaisen oikeus tasavertaisena osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. Osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot toimivat suojaavina tekijöinä hyvinvointivajeita ja syrjäytymistä vastaan (THL, 2018).

Kouvolassa asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan ja päätöksentekoon antamalla palautetta, tekemällä kuntalaisaloitteita, vastaamalla kyselyihin ja osallistumalla kuulemis- ja keskustelutilaisuuksiin. Lakisääteiset nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja maahanmuuttoasioiden neuvosto turvaavat edustamiensa väestöryhmien osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lasten parlamentti tuo nuorimpien kuntalaisten äänen kuuluviin. Aluetoimikunnat ja kylien neuvottelukunta tarjoavat mahdollisuuden alueelliseen osallisuuteen ja vaikuttamiseen.

Palvelualuemalliin 2030 liittyvä **aluetoimikuntien** toiminta on käynnistynyt vaiheittain. Syksyllä 2018 ovat aloittaneet toimintansa Anjalankosken ja Valkealan aluetoimikunnat. Kouvolan kaupunginhallitus nimesi kokouksessaan (20.5.2019 § 194) Elimäen, Kuusankosken (ml. Jaala) ja Kouvolan keskusta-alueen aluetoimikuntien jäsenet.

Kouvolan kaupungilta puuttuu yhteinen osallisuuden toimintamalli, joka ohjaisi eri toimijoiden tekemää osallisuustyötä. Toimintamallin laatimista varten on perustettu osallisuuden työryhmä. Työryhmän tehtävänä on lisäksi koordinoida osallisuustyötä kaupungin sisällä ja suhteessa maakunnalliseen työhön sekä edistää osallistamisen käytännön toteuttamista palveluissa.

Yhteisöllisyys lisää ihmisten kiinnittymistä omaan asuinalueeseensa ja edistää ympäristöstä huolehtimista. Se lisää osallistumista sekä luottamusta asioiden hyvään hoitoon ja kanavoituu myös suoraan ympäristöhyötyihin esim. siten, että erilaiset yhteisöt haluavat kunnostaa tai ylläpitää omaa lähiympäristöään (esim. niittotalkoot, vieraslajien hävittäminen, perinteisten työtapojen esittely, eläimet ympäristön hoitajina, ympäristötaide).

Järjestöt ja muut yhteisöt tekevät yhteisöllisyyttä edistävää vapaaehtoista ja kansalaistoimintaa laajasti. Yhteisöllisyyttä voidaan edistää järjestöjen toimintamahdollisuuksia parantamalla, julkisten rakennusten tehokkaammalla käytöllä (ns. normaalin käytön lisäksi) ja mahdollistamalla erilaisten tapahtumien järjestäminen.

Kouvolan kaupunki tukee yhteisöllistä toimintaa monin tavoin. Järjestöjen toimintaan ja kuntalaisille avoimien tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen myönnetään avustuksia. Kaupungin ja järjestöjen yhteisessä käytössä oleva Porukkatalo tarjoaa tiloja toiminnalle ja tapahtumille. Lehtomäen lukulehdossa, Voikkaan olohuoneessa, Keltakankaan ja Korian perhekeskusten kohtaamispaikoissa sekä Nupa-talossa järjestetään yhteisöllistä toimintaa. Perhekeskusten toimipisteitä on tarkoitus lisätä yhteistyössä Kymsoten kanssa. Kaupunki myös koordinoi vapaaehtoistoimintaa ja järjestää tapahtumia yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Maahanmuuttajaväestön hyvinvointia ja kotoutumista samoin kuin hyviä väestösuhteita Kouvolassa halutaan edistää. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien pääsemistä mukaan työhön, koulutukseen ja vapaa-ajan toimintaan. Kymsoten maahanmuuttopalvelut vastaa pakolaisten alkuvaiheen ohjauksesta, palveluneuvonnasta ja terveystarkastuksista sekä muista sosiaali- ja terveyspalveluista. Kaupunki toteuttaa kotoutumispalveluita pääsääntöisesti peruspalveluina, joissa otetaan huomioon ulkomaalaisväestön palveluntarpeet esimerkiksi tulkkauksen tai riittävän ohjauksen ja neuvonnan osalta. Hyviä väestösuhteita edistetään myös koordinoimalla kunnan alueella tapahtuvaa tukihenkilötoimintaa ja tukemalla järjestöjen kotouttamista tukevaa toimintaa. (Kouvolan kaupunki, 2019)

2.4. Työllisyys

Työvoima-asema - työllisyys tai työttömyys - erottelee työikäiset hyvinvoinnin perusteella selvästi. Työ itsessään toimii usein hyvinvoinnin lähteenä esimerkiksi säännöllisen toimeentulon, sosiaalisten kontaktien ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien kautta. Työttömyyden tiedetään sen sijaan olevan yhteydessä monenlaisiin vajeisiin yksilön hyvinvoinnissa, esimerkiksi taloudellisen toimeentulon ongelmiin, heikkoon terveyteen ja yksinäisyyteen. Hyvinvoinnin vajeet kasautuvat erityisesti pitkään työttömänä olleilla selvästi yleisemmin kuin työllisillä (Saikku;Kestilä;& Karvonen , 2014)

Työttömien työllisiä heikompi työkyky mukailee muita työttömien ja työllisten välillä todettuja hyvinvointieroja. Työn tarjoama yhteisö ja työn myönteiset vaikutukset voivat selittää eroja työllisten ja työttömien välillä. Työ tarjoaa parhaimmillaan sosiaalisen yhteisön sekä mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja kokea onnistumisia. Työttömistä noin kolmannes elää minimibudjetilla. Aktiivivelvoitteet ja etuuksien sanktiointi lisääntyneen stressin lisäksi aiheuttavat huolta ja ahdistusta, psyykkistä pahoinvointia ja elämänlaadun heikkenemistä (Saikku & Hannikainen, 2019).

Työllisyyden edistämistä Kouvolassa

toteuttavat TE-palveluiden ja Kelan lisäksi kaupunki itse, Kymsote ja yhdistyskentän toimijat. Kaupungin oma toiminta keskittyy työttömyyden pitkittymisen ehkäisyyn, palkkatukityöllistämiseen ja toimijaverkoston ylläpitämiseen ja vahvistamiseen.

Kymsote toteuttaa monialaista työllistymispalvelua Kymenlaakson yhteistyösopimuksen mukaisesti. Toiminta sisältää sosiaali- ja terveystyöpalveluja, TYP-toimintaa ja kuntouttavan työtoiminnan hankintaa. Kolmannen sektorin toimijat, mm. yhdistykset ja säätiöt, tarjoavat kuntouttavaa työtoimintaa ja palkkatukipaikkoja. Lisäksi käynnissä on myös STEA- ja ESR-rahoitteisia hankkeita, joissa tavoitteena on työllistymisen edistäminen.

Monipuolisessa toimijakentässä on vahvuutta, joka mahdollistaa työttömien kuntalaisten yksilöllisen ja tarpeisiin perustuvan palvelun. Yhdistykset ovat kuntalaisten arjessa läsnäolevia matalan kynnyksen toimijoita. Niiden kautta yhteisöllisyys ja osallisuus tulee käytännön tasolla mahdolliseksi. Osallisuuden kautta polut sopiviin palveluihin on helpompi löytää. Vertaistuki sinällään lisää jo hyvinvointia.

Hyvinvointikertomuksen vuoden 2018 raportin mukaan eri ikäryhmien työllisyys on kehittynyt Kouvolassa myönteiseen suuntaan kahtena viime vuonna. Työttömien osuus työvoimasta on silti edelleen koko maan keskiarvoa korkeampi. Työikäinen väestö muuttaa työn perässä muualle, väestö vähenee ja samalla ikääntyneiden osuus väestöstä kasvaa. Kaupunki tarvitsee lisää elinvoimaa ja työpaikkoja, jolloin voidaan lisätä asukkaiden hyvinvointia. Elinvoiman ja hyvinvoinnin kasvu-ohjelmien suunnitelmakauden tavoitteiden tulee vahvistaa kuntalaisten kokemaa hyvinvointia.

2.5. Arjen turvallisuus ja viihtyisyys

Elinympäristö on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys. Ilman asuntoja, yhteyksiä, virkistysalueita tai paikkoja rakentaa palveluita, ei kunnassa olisi asukkaita. Terveellinen ja turvallinen asuinympäristö voidaan turvata maankäytön suunnittelulla, kaavoituksella ja rakennussuunnittelulla (THL 2016).

Kaupunkiympäristöllä tarkoitetaan rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön muodostamaa kokonaisuutta, joka toimii ihmisten jokapäiväisenä elinympäristönä ja päivittäisen elämän tapahtumapaikkana. Katuympäristö, torit, aukiot ja puistot muodostavat keskeisen osan rakennetusta julkisesta kaupunkiympäristöstä, jonka hyvällä suunnittelulla voidaan sekä edistää toivottuja toimintoja että lisätä alueiden yleistä turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Rakennetun ympäristön esteettömyys ja turvallisuus lisäävät ihmisten aktiivisuutta ja mahdollistavat heille tasapuoliset mahdollisuudet oman elämän hallintaan. Myös alueiden tulee olla sekä esteettömiä että selkeitä ja niiden tulee olla mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa julkisella liikenteellä.

Esteettömässä ympäristössä kaikki voivat toimia yhdenvertaisina, sillä esteettömästä ympäristöstä hyötyvät kaikki. Erytisen tärkeä esteetön ympäristö on ikääntyville henkilöille tai niille henkilöille, joilla on liikunta- tai toimintarajoitteita.

Asuinympäristön turvallisena kokemiseen liittyy monia tekijöitä, joista yksi tärkeimmistä on katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossapidon lisäksi niiden riittävä valaistus. Alueiden valaistuksella voidaan parantaa ihmisten kaupunkiympäristössä suunnistamista sekä vähentää ilkeävaltaa ja mahdollisesti muuta häiriökäyttäytymistä. Terveellisessä ja turvallisessa asuinympäristössä asuvalla ihmisellä on vahva suhde asuinalueeseensa, hän kantaa huolta ympäristönsä viihtyisyydestä ja on aktiivinen osallistuja.

Kouvolassa luonto on lähellä kaupunkiympäristöä, ja sillä on huomattava vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Tutkimusten mukaan luontokosketuksen lisäämisellä voidaan saavuttaa kustannustehokkaasti merkittäviä ennaltaehkäiseviä terveysvaikutuksia väestössä. Lapsille monipuolinen luontokosketus on tärkeää luontaisen vastustuskyvyn kehittymisen kannalta, kasvaville lapsille ja nuorille liikkuminen epätasaisessa ja eri luontoelementtejä käsittävässä maastossa on tärkeää tasapainon, hahmottamisen ja fyysisen kehittymisen kannalta, ja aikuisille luonto on rauhoittava ja mielenrenteyttävä edistävä ympäristö. Ikäihmisille jo pelkkä luonnon näkeminen voi olla henkistä hyvinvointia lisäävää, jos ei enää pysty itse liikkumaan. Kouvolassa pyritään luontokosketuksen lisäämiseen mm koulujen ja päiväkotien pihojen ”vihertämisellä”, kaupunkiviljelyn lisäämisellä ja Kymijoen rantareitin kehittämisellä.

Ympäristö 2030 – kehittämissuunnitelmassa on lueteltu toimenpiteitä, jotka tähtäävät viihtyisään ja turvalliseen elinympäristöön sekä luontokosketuksen lisäämiseen.

3. Hyvinvoinnin kasvu –ohjelman päämäärä ja tavoitteet

Hyvinvoinnin kasvu –ohjelman päämääränä on hyvinvoinnin vahvistaminen ja mielekäs ja merkityksellinen elämä. Tätä päämäärää tavoitellaan neljällä tavoitteella: 1. terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen, 2. osallisuuden vahvistaminen, 3. työllisyyden parantaminen ja 4. arjen turvallisuus.

Tavoitteet on valittu hyvinvointikertomuksen vuosiraportin 2019 keskeisten hyvinvointi-indikaattoreiden kehityssuuntien perusteella. Ohjelman tavoitteiden valintoihin ovat vaikuttaneet myös asukkaille ja aluetoimikunnille suunnattujen hyvinvointikyselyjen tulokset. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja yksityiskohtaisemmalla tasolla Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä.

Hyvinvointiin liittyvien nykyisten toteuttamishjelmien (ks. liite 2) tavoitteiden merkittävyyttä on arvioitu hyvinvoinnin kasvun kannalta nyt laadittavassa ohjelmassa. Sekä elinvoimaa että hyvinvointia tukevien tavoitteiden osalta on määritelty molempien ohjelmien vastuut, roolit ja tavoitteet siten, että tavoitteet ja toimenpiteet tukevat kummankin ohjelman toteuttamista.

HYVINVOINNIN KASVU –OHJELMA:

Hyvinvoinnin vahvistaminen ja mielekäs ja merkityksellinen elämä.

Tavoitteet:

1. Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen
2. Osallisuuden vahvistaminen
3. Työllisyyden parantaminen
4. Arjen turvallisuus

Hyvinvoinnin kasvu-ohjelmaa on työstetty monialaisessa hyvinvoinnin työryhmässä, jossa on edustajat kaupungin eri toimialoilta, Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymästä sekä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson STEA-rahoitteisen järjestöohjelman edustaja. Valkealan ja Anjalankosken aluetoimikunnat ovat kommentoineet ohjelman tavoitteita valmisteluvaiheessa.

Hyvinvoinnin ohjausryhmä on kokoontunut kahdesti alkuvuoden 2019 aikana. Ohjausryhmälle on esitelty kulloinkin ohjelman laadintavaihe. Ohjausryhmällä on ollut mahdollisuus linjata tavoitteiden sisältöä ja periaatteita.

Valkealan ja Anjalankosken aluetoimikunnille esiteltiin Hyvinvoinnin kasvu-ohjelman valmistelua 19.3. ja 11.4.2019. Aluetoimikuntien jäsenillä oli mahdollisuus kommentoida ohjelman eri osioita sähköisellä alustalla. Kommenttien perusteella parhaiten asukkaiden hyvinvointia omalla asuinalueella parantaisivat toimivat, lähietäisyydellä saatavissa olevat peruspalvelut. Terveellisiä elintapoja ja kulttuurista hyvinvointia edistäisivät mm. lähiliikuntapaikat, kokoontumispaikat kylillä ja erilaiset tapahtumat. Oman aktiivisuuden mahdollistaminen tuotiin myös esille. Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja mielekästä elämää lisäisivät esimerkiksi kylätalot ja oman alueen matalan kynnyksen toiminta. Myös senioriasuminen mainittiin yksinäisyyden ja turvattomuuden poistajana. Elinympäristön viihtyisyyttä lisäisi luonnon läheisyys, ja luontopolkuja haluttaisiin enemmän. Arjen turvallisuutta lisääviksi mainittiin monia liikenteeseen liittyviä asioita, mm. nopeusrajoitukset ja katuvalaistus. Teiden, pyöräteiden ja jalkakäytävien kunnossa pitäminen koettiin tärkeänä. Pyöräteiden varsilla voisi olla levähdyspaikkoja. Loppukommenttina mainittiin, että keskustan ulkopuolella asumista tulisi tukea ja arvostaa. Houkutteleva asuinympäristö on koko kaupungin etu, ja pienilläkin konsteilla saadaan ihmeitä aikaan.

3.1. Hyvinvoinnin seuranta ja raportointi

Kaupunkistrategia 2019-2030 toteumaa arvioidaan ja raportoidaan vuosittain. Hyvinvoinnin kasvu –ohjelman 2020 – 2023 raportointi toteutetaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä. Yksityiskohtaisemmin hyvinvoinnin muutoksesta Kouvolassa raportoidaan vuosittain koottavan Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä. Toimialakohtaisista hyvinvointitavoitteiden toteutumasta raportoidaan puolestaan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

HYVINVOINTITYÖ KOUVOLASSA

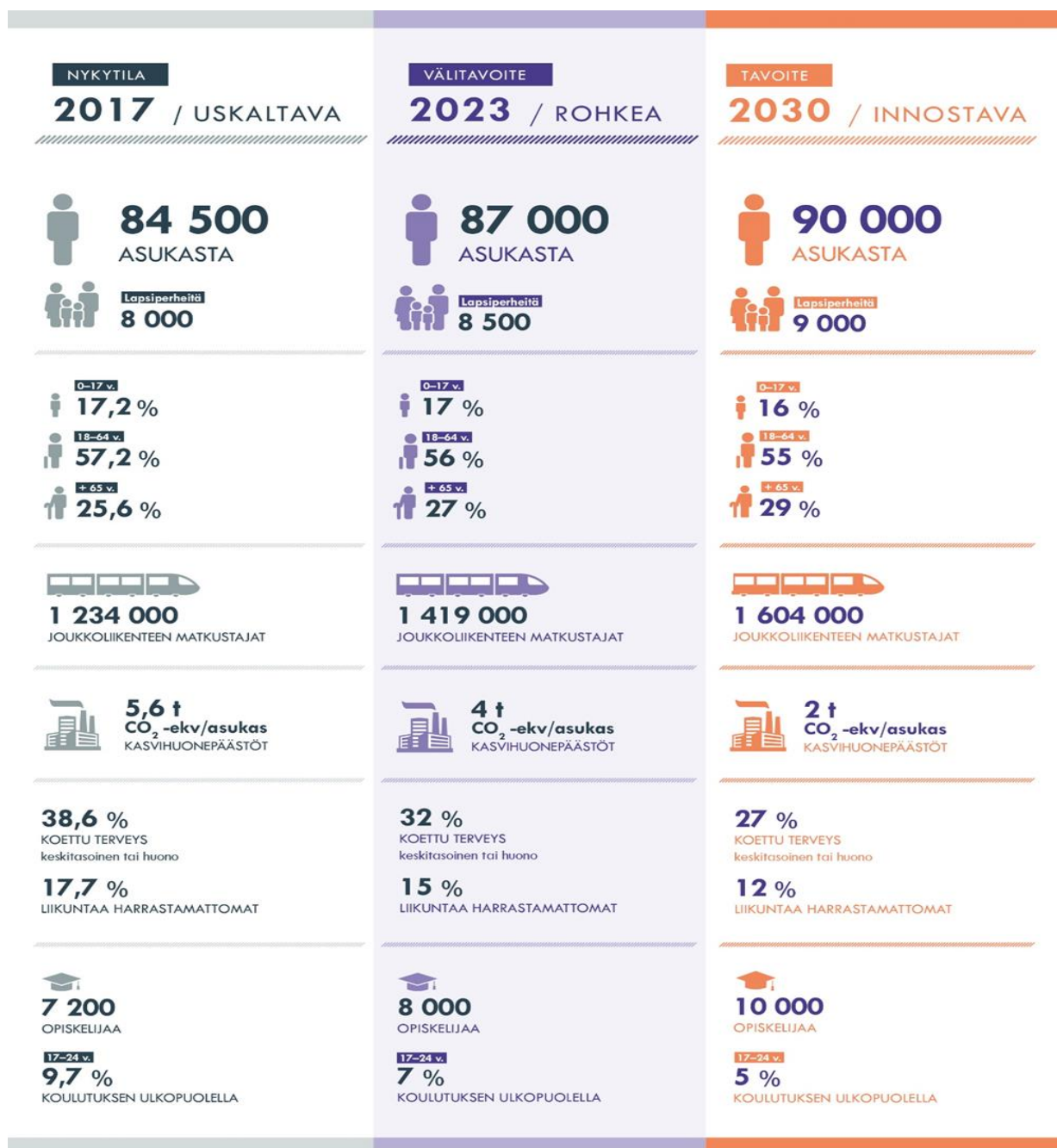
KAUPUNKISTRATEGIA 2019-2030 Päämäärä: Paras aktiivinen arki	Seuranta ja raportointi: Strategiaindikaattorit
HYVINVOINNIN KASVU -OHJELMA 2020-2023 Päämäärä: Hyvinvoinnin vahvistaminen ja mielekäs ja merkityksellinen elämä Tavoitteet: 1. Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen 2. Osallisuuden vahvistaminen 3. Työllisyyden parantaminen 4. Arjen turvallisuus	TILINPÄÄTÖS Tavoitteiden ja vertailukaupunkien summaindeksit
HYVINVOINTIKERTOMUS Hyvinvointisuunnitelma Raportointi kuntalaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja tehdyistä toimenpiteistä	VUOSIRAPORTTI Hyvinvointi-indikaattorit
TALOUSARVIO Toimialojen hyvinvointitavoitteet	TILINPÄÄTÖS Toimialojen mittarit
KÄYTTÖSUUNNITELMA Palvelujen hyvinvointitoimenpiteet	OSAVUOSIKATSAUS Palvelujen mittarit

Kaupunkistrategiassa on määritelty hyvinvoinnin kasvulle keskeiset indikaattorit, joiden toteutumista seurataan strategian ohjelmakaudella.

Hyvinvoinnin kasvu-ohjelmassa tulee huomioida monialainen verkostotyö eri toimijoiden ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa sekä yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen on yksi keskeinen tavoite, jonka toteuttamisessa tullaan tekemään tiivistä yhteistyötä aluetoimikuntien kanssa. Muutenkin tullaan vahvistamaan kuntalaisten mahdollisuutta vaikuttaa asioiden valmisteluun.

Kuva 2. Hyvinvoinnin kasvu kaupunkistrategian tavoitteena

Hyvinvoinnin ja elinvoiman kasvuohjelmien kautta tarkennetaan strategian toteuttamista. **Hyvinvoinnin kasvu –ohjelman kolmea tavoitetta seurataan kutakin viidellä eri mittarilla:** Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin alla seurataan koettua terveyttä, mielenterveyttä, alkoholin käyttöä, kulttuuripalvelujen käyttöä sekä lasten liikunnan harrastamista. Osallisuutta seurataan eri ikäryhmien osallistumiskokemuksilla sekä kuntajohdon aktiivisuudella osallisuuden edistämiseksi. Työllisyyden osalta seurataan nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja ulkomaalaisten työllistymistä sekä työmarkkinatuen kuntaosuutta ja työpaikkaomavaraisuutta. Neljänteen tavoitteeseen eli Arjen turvallisuuteen kehitetään mittarit yhteistyössä Asuminen ja ympäristö -toimialan kanssa ohjelmakauden aikana.

Tavoitteita mitattaessa Kouvola verrataan suhteessa vertailukaupunkeihin (Hämeenlinna, Joensuu, Kotka, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli ja Pori) sekä koko maan arvoon. Tavoitteena on, että ohjelmakauden päätteeksi Kouvola on vertailukaungeista paras.

Kustakin ohjelman mittarista on muodostettu ns. summaindeksi. Kunkin mittarin kohdalla Kouvola, vertailukaupungit ja koko maan arvo asetetaan järjestykseen siten, että paras saa arvon 1 ja huonoin arvon 0 ja muut siltä väliltä asteikolla 0,125. Indeksiarvot lasketaan yhteen ja kaupungit voidaan näin asettaa paremmuusjärjestykseen niin, että suurimman summaindeksin saanut on paras (max 5) ja pienimmän huonoin (min 0). Summaindeksi kuvaa laajemmin kunkin tavoitteen kehittymistä ja mittaa Kouvolan asemaa ja kehittymistä vertailukaupunkeihin nähden paremmin kuin yksittäinen mittariarvo.

Summaindeksi, nykytilan arvovuosi ja tietolähde sekä tavoitearvot vuoteen 2023 on kuvattu liitteessä 1.

Toteuma raportoidaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä.

Alla olevissa taulukoissa on osatavoitteiden nykyarvot ja tavoitearvo.

Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen				
Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Parantaa aikuisten koettua terveyttä	Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat		Koettu terveys (keskitasoinen tai huono) 32 % Liikuntaa harrastamattomat 15 %	Koettu terveys (keskitasoinen tai huono) 27 % Liikuntaa harrastamattomat 12 %
		38,6 %		
Vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja	Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa			
		7,6 l		
Lisätä lasten liikuntaa (yläkoulu)	Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista			
		26,1 %		
Edistää mielenterveyttä	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä			
		24,3 %		
Lisätä kulttuurista hyvinvointia	Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%)			
		1,2 %		
		1,5 %		

Osallisuuden vahvistaminen				
Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Osallisuuden kokemuksen lisääminen perusopetuksessa	Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista.		Koulutuksen ulkopuolella 17-24 v. 7 % Äänestysprosentti 65 %	Koulutuksen ulkopuolella 17-24 v. 5 % Äänestysprosentti 70 %
	9,0 %	7,5 %		
Osallisuuden kokemuksen lisääminen toisen asteen koulutuksessa	Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.			
	6,0 %	4,5 %		
Aikuisten osallistumisaktiivisuuden lisääminen	Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat			
	25,8 %	30,0 %		
Ikäihmisten osallistumisaktiivisuuden lisääminen	Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet			
	26,6 %	31,5 %		
Kuntajohdon aktiivisuuden lisääminen osallisuuden kehittämiseksi	Osallistumisen edistämistoimet, pisteet (Tea-Viisari)			
	83	92		

Työllisyyden parantaminen				
Tavoite	Mittari (Nykytila*)	Mittari (Tavoite 2023)	KS 2023	KS 2030
Nuorten työllisyyden parantaminen	Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta		Työllisyysaste 68 % Työttömyysaste 9 %	Työllisyysaste 70 % Työttömyysaste 7 %
	19,2 %	13,5 %		
Työmarkkinatuen kuntaosuuden pieneminen	Työmarkkinatuen kuntaosuus €/asukas			
	86,83 €	60,00 €		
Pitkäaikaistyöttömien työllistyminen	Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä			
	28,9 %	25,5 %		
Ulkomaalaisten työllistyminen	Ulkomaalaiset työttömät, % -osuus ulkomaalaisesta työvoimasta			
	28,2 %	22,0 %		
Työpaikkojen lisääminen	Työpaikkaomavaraisuus %			
	96,4 %	110 %		

*Nykytila on viimeinen saatavissa oleva arvo

Hyvinvointikertomus tuottaa, analysoi ja kehittää tietoa väestön hyvinvoinnista niin strategisella kuin toiminnallisellakin tasolla. Hyvinvoinnin kehittämispainopisteet ja tavoitteet asetetaan Hyvinvoinnin kasvu-ohjelmassa. Tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkempi seuranta tehdään Hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa sekä kytkettynä talouden sekä tiedolla johtamisen prosesseihin ja aikatauluihin. Hyvinvoinnin kasvun tukemisessa on tärkeää saada aikaan hyvä yhteistyö toimijoiden kesken, tunnistaa keskeiset yhdyspinnat ja määrittää selkeästi roolit ja vastuut.

Hyvinvoinnin kasvua tukevat omalta osaltaan kaupungin toimialojen ja palvelujen vuosittaiset talousarviotavoitteet sekä käyttötalouden toimenpiteet, joita raportoidaan tilinpäätöksessä ja osavuositarkastuksessa.

HYVINVOINNIN KASVU –OHJELMA

Tavoitteet ja kehittämisen painopisteet

HYVINVOINTIKERTOMUS

Hyvinvointisuunnitelma

Raportointi kuntalaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja tehdyistä toimenpiteistä

4. Hyvinvointiennakointi – kohti vuotta 2030

Ennakoinnilla yritetään sekä nähdä että valmistautua tulevaisuuteen ja jäsentää sitä. Ennakoinnin avulla voidaan havaita merkkejä alkavista tapahtumaketjuista sekä tunnistaa nykyhetkestä ilmiöitä, jotka saattavat vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Ennakointi alkaa ympäristön havainnoinnista, jonka tavoite on tunnistaa erilaisia signaaleja tapahtuvista muutoksista. Ympäriämme havaittavissa olevia uusia ja yllättäviä erillisiä tapahtumia kutsutaan heikoiksi signaaleiksi. Ennakointiprosessissa ympäröivästä maailmasta kerätään tällaisia heikkoja signaaleja, ja niitä analysoimalla pyritään löytämään mahdollisimman paljon uutta (Jalonen, ym., 2017).

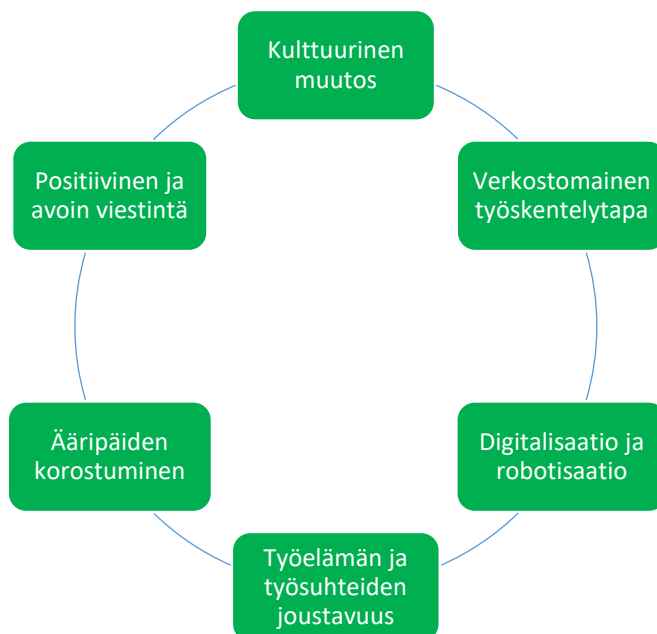
Tänä päivänä tekemämme valinnat vaikuttavat siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Ennakointityön tärkeys korostuu muutostahdin kiihtyessä ja yhä vaikuttavampia ja pitkäkestoisempia ratkaisuja etsittäessä kunnissa. Ennakointityön huomioiminen johtamisessa ja hyvinvointityötä suunnitellessa auttaa hyvinvoinnin edistäjiä painopisteiden valitsemisessa ja pitkän tähtäimen ratkaisuisissa.

Kuntaliiton Kunta hyvinvoinnin edistäjänä -verkostoprojekti toteutti syksyn 2018 ja kevään 2019 aikana ennakointiprosessin, jonka tuloksena syntyi neljä skenaariota tulevaisuuden kunnasta, sekä kuvauksia eri skenaarioiden vaikutuksista erilaisille kuntalaisille. Prosessissa löydettiin tekijöitä, jotka on otettava huomioon jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Ylätason muutosajureina on tunnistettu **yllätysten talous, ilmastonmuutos ja luonnonvarat, älykkään teknologian murros sekä ääripäiden korostuminen**. Nämä tekijät tulevat haastamaan yhteiskunnan ja kuntatason toimijuutta uudella tapaa.

Vaikuttamisessa ja päätöksenteossa tulee korostumaan monikulttuuristuminen, asukkaat nähdään voimavarana ja muodostuu uudenlaisia demokratian muotoja. Uudenlainen hyvinvointi puolestaan sisältää elämäntapojen muutosta, älykkään hyvinvointi- ja terveysteknologian hyödyntämistä sekä toisaalta uudenlaista syrjäytymistä. Väestömuutos ja alueellinen erilaistuminen puolestaan näkyy tulevaisuudessa kaupungistumisena, väestön ikääntymisenä, syntyvyyden muutoksena ja maahanmuuttona. Jatkuva oppiminen ja uudistamisen näkyy uudenlaisen kokeilukulttuurin kasvuna, työllisyys ja työelämä muuttuu, organisaatorakenne madaltuu ja syntyy uudenlaista välitystaloutta. (Kuntaliitto, 2018)

4.1. Kouvolan muutostekijät

Verkostoprojektissa tunnistettujen muutosajureiden avulla valittiin keskeiset tekijät, jotka tulee ottaa huomioon Kouvolan tulevaisuuden hyvinvointityössä. Muutostekijät on kuvattu alla.

Kulttuurinen muutos pysyvyydestä kokeiluihin saatava osaksi toimintaa (kokeilukulttuuri): muutokseen tarvitaan uskallusta, muutoksen mahdollistamista organisaation toiminnassa sekä ruohonjuuritason ideoita. Kokeilukulttuuri on strateginen muutos, joka vaatii myös johtamistavan muutosta.

Verkostomainen työskentelytapa tulee korostumaan. Siihen liittyy vahvasti poikkihallinnollinen toiminta ja kumppanuus eri verkostotoimijoiden (mm. yhdistykset ja järjestöt) kanssa. Työskentelytapa vaatii uudenlaisia rakenteita ja johtamisen muutoksia onnistuakseen.

Digitalisaatio ja robotisaatio muuttavat työtehtäviä. Työntekijöiden uudistumiskyvystä ja ikäihmisten digiosaamisesta on huolehdittava mahdollistamalla elinikäinen oppiminen. Kouluttamisessa voidaan hyödyntää nuoria ”diginatiiveja”. On kuitenkin tärkeää säilyttää tietyt ”face to face”- palvelut.

Työelämään ja työsuhteisiin tarvitaan joustavuutta sekä osaamisen tarpeen mukaista kohdentamista työtehtävien ja –ympäristöjen muuttuessa. Etätö lisääntyy, samoin erilaisten työtilojen käyttö.

Ääripäiden korostuminen (polarisaatio) tulee nousemaan esille lukuisissa ilmiöissä: esim. matalapalkkaiset – hyvätuloiset, hyvinvoivat – pahoinvoivat, kaupungissa - maaseudulla asuvat jne. Vastakkainasettelun lisääntyessä hyvinvointierot kasvavat. Polarisaation hillitsemiseksi tarvitaan laajoja monialaisia toimia siiloutuneiden palvelujen sijaan, sekä yhteinen tietopohja. Vastakkaisasettelua lieventäisi myös raskaiden ja kevyiden palvelujen yhdistäminen ja sukupolvien kohtaamisen mahdollistaminen.

Positiivinen ja avoin viestintä hyvistä kokeiluista, tehdyistä toimista ja niiden vaikutuksista lisää luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Myönteiset signaalit tulee tehdä näkyviksi.

4.2. Paras aktiivinen arki

Hyvinvointityöllä pyritään kaventamaan terveyseroja väestöryhmien välillä ja vähentämään polarisaatiota hyvinvoinnin eri ulottuvuuksilla. Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan haluttiin valmistelussa saada näkökulmaa kouvolaalaisen hyvinvoinnin muutoksesta aina vuoteen 2030 asti. Hyvinvoinnin monialainen työryhmä on visioinut kouvolaalaisten hyvinvoinnin tulevaisuuden kuvaa eli ”Mitä on kouvolaalaisen paras aktiivinen arki vuonna 2030?”. ”Pääteeman alle on koottu Mind map –menetelmällä asioita ja tekemisiä (liite 3), jotka tukevat kaupunkistrategian päämäärän ”Paras aktiivinen arki 2030” toteutumista.

Hyvinvoinnin työryhmässä koottiin verkostotyön tuotokset sekä Mind map:iin kirjatut näkemykset yhdeksi kokonaisuudeksi, joiden pohjalta Hyvinvoinnin kasvu –ohjelmaan **nostettiin kolme keskeistä kehittämiskohdetta: Monimuotoinen luontokosketus, Monipalvelukeskus Kouvolan Koodi sekä Perheystävällinen Kouvola.** Kehittämiskohteiden valinnassa huomioitiin lisäksi Kouvolan kaupunkistrategia 2019-2030, Kouvolan kaupungin ympäristösuunnitelma 2019-2022, Hyvinvointikysely 2018 sekä kysely aluetoimikunnille 2019. Kehittämiskohteisiin liittyvät toimenpiteet nousevat myös Paras aktiivinen arki –mindmapin pohjalta. Toimenpiteitä toteutetaan rohkeilla kokeiluilla. Kokeilukulttuuri ja osallistava suunnittelu näkyvät koko organisaation toiminnassa.

2020

Käynnistetään toimenpiteet luontokosketuksen lisäämiseksi, matalan kynnyksen tilan ja perheystävällinen kunta -statuksen saamiseksi.

2030

Luonto liikuttaa ja tuo merkittävää hyvinvointia alueen asukkaille. ”Koodi” lisää yhteisöllisyyttä ja kokoaa kuntalaiset sekä eri toimijat yhteen. Perheystävällinen kunta status on lisännyt lapsiperheiden määrää, nettomuutto Kouvolaan on positiivinen ja työllisyys parantunut.

Liite 1 Summaindeksit

Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen Mittari (Tietolähde)

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	31,5	0,625
Hämeenlinna	27,3	1
Joensuu	33,3	0,375
Kotka	36,2	0,25
Kouvola	38,6	0,125
Lahti	31,4	0,75
Lappeenranta	29,4	0,875
Mikkeli	39,4	0
Pori	31,7	0,5

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	23,7	0,5
Hämeenlinna	25,9	0,25
Joensuu	21,9	0,75
Kotka	28,6	0
Kouvola	26,1	0,125
Lahti	21,4	0,875
Lappeenranta	20,7	1
Mikkeli	22,8	0,625
Pori	24,4	0,375

Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%), 2013-2015 yhdistetyt aineistot (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2013-2015	Indeksi
Koko maa	0,7	0,5
Hämeenlinna	0,6	0,375
Joensuu	0,6	0,375
Kotka	0,6	0,375
Kouvola	1,2	1
Lahti	0,3	0
Lappeenranta	0,6	0,375
Mikkeli	0,3	0
Pori	0,4	0,25

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	7	1
Hämeenlinna	8,1	0,125
Joensuu	8,1	0,125
Kotka	8,1	0,125
Kouvola	7,6	0,875
Lahti	7,9	0,625
Lappeenranta	8	0,5
Mikkeli	8,3	0
Pori	7,9	0,625

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (Sotkanet, THL)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	23,6	0,5
Hämeenlinna	24,7	0,125
Joensuu	24,4	0,25
Kotka	24,9	0
Kouvola	24,3	0,375
Lahti	21,9	1
Lappeenranta	22,1	0,875
Mikkeli	22,7	0,625
Pori	22,7	0,625

2018

Osallisuus

Mittari (Tietolähde)

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (Kouluterveyskysely 2017, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	9,3	0,5
Hämeenlinna	11,6	0
Joensuu	7,6	1
Kotka	10,4	0,125
Kouvola	9	0,625
Lahti	9,5	0,375
Lappeenranta	8,2	0,875
Mikkeli	8,9	0,75
Pori	9,9	0,25

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	27,6	0,75
Hämeenlinna	25,5	0,375
Joensuu	23,6	0,25
Kotka	22,9	0
Kouvola	25,8	0,5
Lahti	29,9	0,875
Lappeenranta	26,6	0,625
Mikkeli	22,9	0
Pori	30,4	1

Osallistumisen edistämistoimet, keskiarvo (Tea-Viisari, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	78	0,25
Hämeenlinna	83	0,625
Joensuu	54	0
Kotka	67	0,125
Kouvola	83	0,5
Lahti	88	0,75
Lappeenranta	92	1
Mikkeli	79	0,375
Pori	92	1

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (Kouluterveyskysely 2017, THL)

Kunta	Arvo 2017	Indeksi
Koko maa	6,4	0,5
Hämeenlinna	7,2	0,375
Joensuu	4,5	1
Kotka	7,5	0,25
Kouvola	6	0,625
Lahti	8,3	0
Lappeenranta	5,4	0,75
Mikkeli	5,3	0,875
Pori	8,2	0,125

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet (ATH, THL)

Kunta	Arvo 2015	Indeksi
Koko maa	27,8	0,625
Hämeenlinna	26,5	0,375
Joensuu	18,6	0
Kotka	22,3	0,125
Kouvola	26,6	0,5
Lahti	30,9	0,75
Lappeenranta	22,5	0,25
Mikkeli	31,6	0,875
Pori	33	1

Työllisyys

Mittari (Tietolähde)

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (Sotkanet, THL, Kaakkois-Suomen ELY-keskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	12,3	1
Hämeenlinna	13,8	0,875
Joensuu	18	0,25
Kotka	21,2	0
Kouvola	19,2	0,125
Lahti	18,5	0,375
Lappeenranta	15,7	0,75
Mikkeli	14,3	0,625
Pori	15,8	0,5

Pitkäaikaistyöttömät, osuus kaikista työttömistä % (Tilastokeskus, ELY-keskukset)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	29,8	0,5
Hämeenlinna	35,5	0,125
Joensuu	33,6	0,25
Kotka	33,2	0,375
Kouvola	28,9	0,625
Lahti	36,1	0
Lappeenranta	25,7	1
Mikkeli	27,4	0,875
Pori	27,6	0,75

Työpaikkaomavaraisuus, alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välinen suhde. (Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2016	Indeksi
Koko maa	100,0	0,125
Hämeenlinna	103,0	0,25
Joensuu	115,3	1
Kotka	111,1	0,875
Kouvola	96,4	0
Lahti	108,1	0,625
Lappeenranta	108,6	0,75
Mikkeli	104,3	0,375
Pori	104,7	0,5

Työmarkkinatuen kuntaosuus, €/asukas (KELA, Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	72,29	0,75
Hämeenlinna	83,69	0,5
Joensuu	132,95	0
Kotka	122,33	0,25
Kouvola	86,83	0,375
Lahti	130,23	0,125
Lappeenranta	74,46	0,625
Mikkeli	64,45	0,875
Pori	57,26	1

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden % - osuus ulkomaalaisesta työvoimasta, vuosikeskiarvo (Tilastokeskus)

Kunta	Arvo 2018	Indeksi
Koko maa	21,6	1
Hämeenlinna	23,5	0,875
Joensuu	38,6	0
Kotka	36,4	0,125
Kouvola	28,2	0,5
Lahti	34,4	0,25
Lappeenranta	26,6	0,625
Mikkeli	25,5	0,75
Pori	28,7	0,375

Terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen

Mittari	Koko maa	Hämeen-linna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeen-ranta	Mikkeli	Pori
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20-64-vuotiaat	0,625	1	0,375	0,25	0,125	0,75	0,875	0	0,5
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa	1	0,125	0,125	0,125	0,875	0,625	0,5	0	0,625
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	0,5	0,25	0,75	0	0,125	0,875	1	0,625	0,375
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä	0,5	0,125	0,25	0	0,375	1	0,875	0,625	0,625
Vähintään kerran viikossa kulttuuripalveluita käyttävien osuus (%), 2013-2015 yhdistetyt aineistot	0,5	0,375	0,375	0,375	1	0	0,375	0	0,25
Summaindeksi (0-5)	3,125	1,875	1,875	0,75	2,5	3,25	3,625	1,25	2,375

Kouvola saa indeksi-arvon 2,5 (0-5 asteikolla) ja on neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,625				
Lahti	3,25				
Koko maa	3,125				
Kouvola	2,5	3	3,5	4	4,5
Pori	2,375				
Hämeenlinna	1,875				
Joensuu	1,875				
Mikkeli	1,25				
Kotka	0,75				

Osallisuus

Mittari	Koko maa	Hämeen-linna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeen-ranta	Mikkeli	Pori
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 8. ja 9. luokan oppilaista.	0,5	0	1	0,125	0,625	0,375	0,875	0,75	0,25
Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä, % ammatillisen koulutuksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	0,5	0,375	1	0,25	0,625	0	0,75	0,875	0,125
Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 20-64-vuotiaat	0,75	0,375	0,25	0	0,5	0,875	0,625	0	1
Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus, % 65 vuotta täyttäneet	0,625	0,375	0	0,125	0,5	0,75	0,25	0,875	1
Osallistumisen edistämistoimet, keskiarvo (Tea-Viisari)	0,25	0,625	0	0,125	0,5	0,75	1	0,375	1
Summaindeksi (0-5)	2,625	1,75	2,25	0,625	2,75	2,75	3,5	2,875	3,375

Kouvola saa indeksiarvon 2,75 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla neljännellä sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa. Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän neljällä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,5				
Pori	3,375				
Mikkeli	2,875				
Kouvola	2,75	3,25	3,75	4,25	4,75
Lahti	2,75				
Koko maa	2,625				
Joensuu	2,25				
Hämeenlinna	1,75				
Kotka	0,625				

Työllisyys

Mittari	Koko maa	Hämeen-linna	Joensuu	Kotka	Kouvola	Lahti	Lappeen-ranta	Mikkeli	Pori
Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta	1	0,875	0,25	0	0,125	0,375	0,75	0,625	0,5
Työmarkkinatuen kuntaosuus €/asukas	0,75	0,5	0	0,25	0,375	0,125	0,625	0,875	1
Pitkäaikaistyöttömät, osuus kaikista työttömistä (%)	0,5	0,125	0,25	0,375	0,625	0	1	0,875	0,75
Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden % -osuus ulkomaalaisesta työvoimasta	1	0,875	0	0,125	0,5	0,25	0,625	0,75	0,375
Työpaikkaomavaraisuus (työpaikat/työlliset) - 2016 arvo	0,125	0,25	1	0,875	0	0,625	0,75	0,375	0,5
Summaindeksi (0-5)	3,375	2,625	1,5	1,625	1,625	1,375	3,75	3,5	3,125

Kouvola saa indeksiä 1,625 (0-5 asteikolla) ja on jaetulla kuudennella sijalla vertailukuntien ja koko maan joukossa.

Tavoitteena on, että Kouvola parantaa sijoitusta yhden pykälän jokaisella viidellä osa-alueella/vuosi ja on ohjelmakauden päätteeksi vertailujoukon paras.

Kunta	Summaindeksi	Tavoite 2020	Tavoite 2021	Tavoite 2022	Tavoite 2023
Lappeenranta	3,75				
Mikkeli	3,5				
Koko maa	3,375				
Pori	3,125				
Hämeenlinna	2,625				
Kotka	1,625				
Kouvola	1,625	2,25	2,875	3,5	4,125
Joensuu	1,5				
Lahti	1,375				

Liite 2 Nykyisten toteuttamisohjelmien suhde kasvuohjelmiin

a = lakisääteinen

b = jää erilliseksi asiakirjaksi

c = poistuu erillisenä asiakirjana, sisältö huomioidaan kasvu-ohjelmissa

Voimassa olevat strategian toteuttamisohjelmat (hyväksytty toimitilin pvm)	a	b	c	Asiakirjan nimi 2020 (kehittämisen suunnitelma)	Keskeinen sisältö Elinvoiman kasvu -ohjelmaan	Keskeinen sisältö Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan	Huom!
Kouvolan kaupungin paikkatietostrateginen ohjelma (kh 7.5.2018)		x		Paikkatiedon strateginen kehittämissuunnitelma		Paikkatiedon hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa ja liikuttamisessa	Sisäisen toiminnan kehittämissuunnitelma
Hyvinvoiva Kouvola - Kouvolan hyvinvointiohjelma 2017-2020 (kv 14.11.2016)			x			Hyvinvointisuunnitelma 2023, hyvinvoinnin vahvistaminen, osallisuuden ja työllisyyden kehittäminen	Ohjelma on sisällytetty Hyvinvoinnin kasvu -ohjelmaan
Vihreä Liikkuva Kouvola (valmisteilla)		?			(5. Luonto- ja hyvinvointimatkailun tavoitteet ja toimenpiteet) 6. Asuminen ja vapaa-aika tavoitteet ja toimenpiteet	Viihtyisän elinympäristön edistäminen	
Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma (kv 6.6.2016) (päivitetään)		x		Ympäristön kehittämissuunnitelma	7. Verkostojohtaminen ja TKI-rahoitus tavoitteet ja toimenpiteet	1. Luontokosketuksen lisääminen eri ikävaiheissa. 2. Yhteisöllisyyden edistäminen sosiaalisen kestävyden parantamiseksi.	
Kinnon kasvualusta (Circular Economy, Live & Visit, Logistics)		x			1.-5. Kantoraketit tavoitteet ja toimenpiteet	Kiertotalouden, matkailun ja logistiikan työllisyysvaikutukset	
Kouvolan matkailun masterplan ja investointistrategia 2025		x			5. Luonto- ja hyvinvointimatkailun tavoitteet ja toimenpiteet	Matkailun työllisyysvaikutukset	
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (valmisteilla)	x	x		Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma		Täsmenny, kun suunnitelma valmistuu	Tehdään yhdessä Kymsojen kanssa
Palvelumalli PM2030 Raportti (kv 13.3.2017)		x		Osallisuuden ja kansalaisuuden kehittämissuunnitelma	Osuuskuntatoiminta, etätöiden tuki, osallistava aluesuunnittelu (maakuntasuunnitelma, vuohijärven kehittämissuunnitelma/kysely)	Kansalaisaktiivisuus ja osallisuus	
Kouvolan liikenneturvallisuus-suunnitelma 2017 (Tela 8/2017)		x				Liikenneturvallisuuden edistäminen osana kokonaishyvinvointia	

Joukkoliikenteen kehittämisohjelma 2015-2020 (Lanu 25.3.2015)		x			2. Saavutettavuus - itärata ja joukkoliikenne -osion tavoitteet ja toimenpiteet	Palvelujen saavutettavuus, itsenäisen asioinnin tuki, ympäristö- ja ilmastovaikutukset hyvinvointiin	
Laaja hyvinvointikertomus 2017-2020 (kv 29.5.2017)	x	x		Hyvinvointi-kertomus 2017-2020		Kasvuohjelman keskeisistä tavoitteista johdetaan hyvinvointia edistävät toimenpiteet, joiden toteutuminen raportoidaan hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa.	
Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma (kv 18.3.2019)		x		Kaikkien Kouvola 2019 – 2022, Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma		Maahanmuuttajien hyvinvointi ja kotoutuminen	päivitetty 2019
Kouvolan kaupungin ikääntymispoliittinen ohjelma "Turvallista ja elämäntäyteistä ikääntymistä" toimenpiteet vuosille 2017-2021 (kv 11.12.2017)	x	x				Sisältö arvioidaan hyvinvoinnin kasvu -ohjelman näkökulmasta	Jatkossa tehdään yhdessä Kymsoten kanssa
Kouvolan kaupungin hankintaohjelma 2018 – 2021 (kh 18.6.2018)		x				Soveltuvissa hankinnoissa käytetään työllistämisehtoja	

Lähdeluettelo

- Jalonen, H.;Lehti, M.;Tonteri, A.;Koskelo, M.;Nousiainen, A.;& Jäppinen, T. (2017). *Signaaleista tulevaisuustarinoihin*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Karvonen, S.;Martelin, T.;Kestilä, L.;& Junna, L. (2019). Tulotason mukaiset terveyserot. Teoksessa L. Kestilä;& S. Karvonen, *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Helsinki: PunaMusta Oy.
- Kouvola kaupunki. (2019). *Kaikkien Kouvola 2019-2022: Monikulttuurisuustyön kehittämissuunnitelma*.
- Kunnari, M.;& Suikkanen, A. (2010). Kokemuksellinen hyvinvointi. Teoksessa R.-L. Kokko;& P.-L. Kotiranta, *Työllisyys, terveys ja hyvinvointi*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kuntaliitto. (2018). Noudettu osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/johtaminen-ja-kehittaminen/hyvinvointiennakointi>
- Raivio, H.;& Karjalainen, J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa T. Era, *Osallisuus - oikeutta vai pakkoa?* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Saikkku, P.;& Hannikainen, K. (2019). Työttömien ja työllisten koettu työkyky ja toimeentulo. Teoksessa L. Kestilä;& S. Karvonen, *Suomalaisten hyvinvointi 2018*. Helsinki: PunaMusta Oy.
- Saikkku, P.;Kestilä, L.;& Karvonen, S. (2014). Työttömien ja työllisten koettu hyvinvointi toimintavalmiuksien viitekehyksessä. Teoksessa M. Vaarama;S. Karvonen;L. Kestilä;P. Moisio;& A. Muuri, *Suomalaisten hyvinvointi 2014*. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.
- THL. (2010). *Suomalaisten hyvinvointi*. (M. Vaarama;P. Moisio;& S. Karvonen, Toim.) Helsinki: Yliopistopaino.
- THL. (2015). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>
- THL. (2018). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- THL. (2019). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elintavat>
- THL. (2019a). Noudettu osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

